

21-22
An. VIII
1884.

Gherla
1-15
Nov.

CUCULU FAMILIAR

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., 1/2 anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

IN BUTU.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
— Novela.

— Mèi baditia — disè Nuti'a, privindu lungu la baditiulu ei, — mèi, tu nu scii pretiul dragostea mea! Tu esci fetioru cá si ceialaltu fetiori; nici mai bunu nici mai reu — fetioru cá toti fetiorii. Eu iubescu si me sfërsiescu de dragostea ta; tu iubesci cum iubescu fluturulu: adi un'a, mâne alt'a. Eu te iubescu numai pe tine in lumea ast' mare, tu iubesci pe câte le vedi. Tóta frundi'a ti-e flóre, tóta flórea ti-e fraga. Domnedieu vede dragostea mea, si tiene minte — Ddiu nu te-a iertá.

Baditiulu ei rise intrecutu.

— Nu fi nebuna tu Nutia! Ori unde me ducu, totu la tine intorcu. Tóte fetele-su fete; dar' nu e feta cá si tine. Cuculu cânta in tóta créng'a, nici cu un'a nu mai jóca...

— Credu-te baditia! — cuculu! — Dar' scii tu povestea ceea — cu turtaréu'a? Déca-si perde soçiulu n'o mai vedi pe crénga verde, nici bëndu apa limpede!

— Ei ei — asiá a fostu mai demultu, cându erá si ea numai vrabie. Acum'a s'au mai comintitu si ele, cá dóra-su mari cá porumbii.

Baditi'a glumeá, si se jóca cu verb'a cá paserea cu cânteculu; dar' Nuti'a priviá la elu cu dorere. Tóta glum'ati aprindeá o lumina, la care isi vedeá sórtea si viitoriulu cátu suntu de negre.

— Mèi baditia! lase-me in pace; lase-me si te dú! Lumea e plina de fete, un'a mai frumósa cá alt'a; cau-

ta-ti tu un'a de sém'a t'a. Pe totu degetulu ti-i aflá câte diece, — si oru fi mai frumóse de cátu mine, cà-ci mie mi-e mai mare credinti'a decátu frumseti'a; si credinti'a nu-i pentru tine. Lase-me si te dú.

— Ce ai visatu astanópte tu Nutia?...

— Te-oiu plänge si te-oiu uitá. Ca-di mai fost'au fete necagite in lumea ast'a, — si io potu fi...

Baditi'a rídea in ochii ei, si-si faceá gluma din verb'a cea buna.

— No, en' aid' se te lasu! Aid' se facemu cá si cându ne-amu despartí...

Baditi'a o strínse in braçie, si voi se o sarute.¹

— No senatate Nutio, pâna mâne nu ne-omu vedé! Anuti'a — 'si plecá capulu!

Nu vrei Anutia?

— Nu!

— Tu Anutia, — déca-oiu mori pâna mâne, oiú mori de doru de gura dulce, — si oiú mori pe sufletulu teu.

— Tu nu-i mori de doru nici odata!

Baditiulu éra o strínse in braçie.

— Anutia — un'a de despartire, numai chiar' unuti'a!

Sciá elu cá din un'a se facu dóue. Dar' Anuti'a plecá capulu.

— Nu vrei Anutia?

— Nu!

— Nopte buna! disè baditiulu, — se întorsè si se dusè.

Anuti'a privi dupa elu. — Ore nu va veni inde-reptu?

Dar' elu n'a venit.

Copil'a statea cugetatòre. — Dóra va veni, dóra se va întorce, — numai pe o vorba, numai pe unu minutu.

Dar' elu n'a reintornatu.

Colo preste gradini se audi glasulu lui cântându, cá in butu:

Mei baditia badisóre

Nu stà câmpulu dintr'o flóre...

— Nu — tie, disè Anuti'a incetu. Dar' mie nu-mai o flóre mi-a înfloritu — flóre de urdica.

Apoi a statu lungu si-a ascultatú cânteculu badi-tiului, — se pareá cá-si asculta cânteculu de priveghiu.

„Nu me iubescó — cugetá serman'a. Nu me iu-bescó, — se jóca cu mine cá fluturulu cu flórea, cá vên-tulu cu frundi'a. Elu jóca si se jóca, eu me uitu si vestediescu. Elu 'si face díle d'albe, eu 'mi facu vécuri cernite. — Vai baditia, reu ti-ar' fi tie in lumea asta, déca-ai ajunge la sórtea mea!

Apoi 'si redicá zadi'a la ochi, si începù a plânge.

Elu horiá, ea plângeá. — Elu horiá in butulu ei, ea plângeá de dragulu lui.

Peste vale cóle in cóste erá o casa mare, cu dóue feresti. Pe feresti se vedeá diare, si se audiá cântându in flueru. Acolo erá siediatórea.

Fctele se adunásè la furca, fetiorii la gura dulce.

Anuti'a n'a mersu inca. Ea si-a aseptatu badi-tiulu. Ea cu dorulu, amendóue.

Si baditiulu a venit, si baditiulu s'a dusu.

Ea plângeá la portitia si ascultá horea cea cân-tata in butu: elu cântá, si mergeá — la siediatóre.

In butu.

Colé lângá gardu stateá o baba, înbrobodita pâna la gura. Culegeá sorcele se-si aprinda foculu.

— El' mai lasa-lu in haramu — se audí bab'a cu vorba buna. Lasa-lu, nu-ti mai face lumea négra pen-tru elu. Lasa-lu de largulu lui, draculu nu dórme, drag'a mósiei; cine-lu canta va dá de elu...

Copii'a privi intr'acolo, si vedíu bab'a lângá gardu.

— Dt'a esci mósia Virona?

— Io-su drag'a mósie, — io-su, lelea Virona, — vino incóce puiulu mósiei, — nu te mai dàoli dupa o frundia de neghina. Plânga-lu fét'a padurii, cá aceea-i de e'u, — nu-ti face apa amara, cá nu stà codrulu din-tr'unu fagu.

Copil'a mai tare plângeá. — Dar' betrán'a se apro-piá de ea, o luà de mânutia, asiá cum iei copii cei des-merdati si o trasè cu sine.

Bab'a mergeá cu sorcelele pe braçiu, si Nuti'a mer-geá pe lângá ea. Bab'a o duceá de mâna.

Cas'a babei erá in vecini. Pe feresti se vedé zarea focului, si in pragu siedeá unu câne mare mitiosu.

Nuti'a intrá in casa — amendóue vorbindu.

Pe cornulu vetrei siedeá moşnégulu si-si îngurgá opincile, in unghetiu cântáu grelusii.

Nuti'a siedíu pe o lavitia inaintea focului, bab'a luà furc'a cu fuiorulu, si se pusè lângá ea.

— Eu' mai mişca mei moşnégule — díse bab'a, órecumu infruntându pe bietulu moşnégu ce siedeá la guritia. Pune lemne pe focu, si mai dá la cele vacutie o mâna de fênu, nu stá acolo sgulitu cá brósc'a in tufa...

Moşnégulu incarcá dóue lemne pe focu, apoi 'si puse unu carbune in pipa, si esí afara.

— L'am mânatu, drag'a mósiei, se nu mai scie elu câte tóte. Ce sciu barbatii? Barbatii-su éca-aiá cá ei — disè bab'a, síreta si sfatósá.

Biét'a Nutia stateá cu furc'a la mâna, si priviá in lumin'a focului. Nici o prindeá vorb'a, nici o prindeá lucrulu.

— Ba asiá diéu — continuá bab'a. — Lasa-lu in haramu fetioru de elu, cá-su strengari toti, unulu cá al-tulu. Ce se-lu mai desmierdi, ce se-lu mai gugulesci, cá nu e vernicu capulu lui. Fetiorii-su cá stafile: déca mergi dupa elu, fuge de tine; déca fugi de elu, alérgea dupa tine. Asiá-su fetiorii! Lasa-lu de capulu lui, cá si-a dá elu óre-unde de o petra. Fà diu umeru si âmbra in butu, cá asiá 'si tragu ei de séma...

Nuti'a suspiná un'a mare, apoi 'si scósè fusulu diu fuioru, si începù si ea se tórca, — incetu si tanganindu cá omu îngânduritu.

— Nici cá s'a uitatu indereptu, bataru odata — díse Nuti'a, si éra 'si stersè ochii cu cornulu zadiei.

— Nu se uite! Uite-se pe deluri, nebunu de elu. Cá dóra nu-i satulu dintr'unu fetioru. Lasa cá s'ar' uitá elu, numai de-ar' avé la cine, h n...

— De-asiu fi eu asiá de rea precumu e elu!...

— Cà-i fi! Fii si tu, mánce-lu fét'a padurei se-lu mánce, fii si tu! Ei drag'a mósiei, cu butulu întórei pe mutulu. Lasa-lu âmble cotiovete, se-si calce cararile, se-si deie cu capu in petri, apoi se vedí elu, hm!...

— De mine âmble, io nu i-oi stá in cale. Nici in satu nu m'oiu mai duce, se nu-i stáu in drumu...

— Ba dio — ni ni — hm... Nu te-ai duce? Cum se nu te duci? Cà ast'a mi-ar' trebui. Ba dio duce. Duce diéu! Dar' mai impenata si mai chichita cá cum ai fostu. Cum se nu mergi? Cà ast'a i-ar' placé lui, tu se siedi acasa, elu se-si bata lumea in palmi. Tu se plângi, se te sfêrsiesci — pentru cine? pentru-o frundia de ne-gghina. Credumi-te, hm...

Mósi'a Virona in mâni'a ce o priusese stérni taciú-nii pe focu, câtu mergeáu scâteile pe hornu; ér' Nuti'a stâteá cu mânilé redímata pe furca si priviá lungu in focu.

— Tu Anutia, se-ti spunu un'a. Un'a dar' buna — continuâ bab'a. — Sufulca-te drag'a mósiei si-ti ie gândulu. Mergi acasa si te imbraca, dar' te imbraca si te chichesci, cá o peunitia. Si te du in siedietóre, cu fur'e'a in brêu si cu péna in cositie. Si glumesci, si rîde; se gîndesci cá infloresci. Si te intreai si te desmérda, — si te fâ si te desfâ, cá si cându mâne ti-ar' fi nunt'a. Nici vorb'a nu-i audí, nici cu ochii nu-lu vedé, cá si cându nu l'ai cunósce. Calca cretiu si pásí meruntu, cá se nu-lu tiêna pamentulu. Rîde óchesiu, pe su gene. — dragostósá si zeluda; se te véda si se móra. Nu-lu audí, numai asiá cáu in dóra; nu-lu vedé, numai asiá cu cód'a ochiului — — fâ-i butu, se se prapadésca. Acest'a e léculu fetioriloru!

— Cà-di, bine dici mósie! Elu 'mi face butu, fetiorii ridu, si fetele sioptescu. Si sioptescu si povestescu. Eu me sférsiescu, si elu 'si traesce lumea dalba. Bine dici mósie, Ddiu se-ti resplatésca vorb'a ce'a buna.

Moşnégulu intrâ in casa túsindu si ciorseindu.

— Mèi, cà frigu e! dîsè mosiulu punendu-se la guriti'a cuptoriului.

— Ada unu bratiu de lemne mei moşnégule, grabí bab'a a-lu mai alungá.

Dar' su vétra eráu lemnele vrau.

Nuti'a se scolà, 'si pusè fusulu in furca, fur'e'a in brêu, — apoi se stersè pe ochi si dîsè nópte buna.

Bab'a o petrecù pâna in pragu. Si o mai tiênu, si-i mai spusè, si-i mai sioptí; si éra o lasà, si éra o oprí, — si éra se întórse, si éra o mai strigà — pâna o âmplu frigulu, apoi se despartira.

Nuti'a a mersu acasa, si n'a pregetatu.

A mersu in camara, si-a alesu hainele cele mai frumóse; a mersu la rudariu, si a despaturatu zadí'a cea mai alésa. Si s'a gatatu cá o peunitia, cum a dîsu bab'a. Apoi s'a impenatu in cositie cu péna de têrgu, si-a pusu fur'e'a in brêu, si a mersu la siediatóre.

* * *

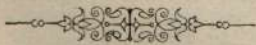
— Nu vrei Anutia?

— Nu!

— Nópte buna! dîsè tenerulu, si se duse. Nici nu s'a uitatu indereptu.

(Finea va urmá.)

V. R. BUTICESCU.

Copilei ce iubescu.

Tu ce nu scii ce-i dorerea sufletului intristatu,
Tu ce numai fericirea ai simtitu si ai gustatu,
'Mi zimbeaci nevinovata, candu 'ti-spun de chinulu meu,
Si-mi dici dulce si simpaticu: „Crede in bunulu Ddiu!”
Dar' de ce scumpa copila, nu te 'nduri se-mi dici odata:
„Crede si 'n amorulu meu!”

G. SIMU.

CASATORI'A.

— Studiu socialu premiatu cu 100 franci. —

(Urmare.)

In poporu veselí'a nuntii tiene celu puçiau 3—4 dile: Sâmbeta sér'a vine la mirésa de-i aduce odórele, adeca darurile de nunta, ginerele cu rudele s'ale, cu colacerii toti flâcai prieteni de ai ginerului dintre cari unii pórtá plosci cu vinu, ér' unulu bradulu miresei pe care déca ajungu la dèns'a, dupa ce pe drumu s'au cinstitu din plosci inchinandu in searatatea tineriloru si a nuntasiloru 'lu asiédia in patu pe zestrea miresei de unde 'lu iá tocmai a dóua dí cându pléca la baserica, — dupa ce jóca tóta Sâmbet'a sér'a cu elu — si cându găsese intr'ênsulu o batista ori unu servetu cusutu frumosu de mâu'a miresei; totu Sâmbeta sér'a vinu cu ginerele si rudele lui si flâcaii, caltiunarescele séu acelea càror'a ginerele le face onórea de ale luá cá facându parte din famlli'a lui de si nu-i suntu rude si cari primescu câte unu daru ori dela mirésa ori dela ginere, dupa localitati. Se nu uitamu cà in sèptemân'a din naintea nuntiei ginerele cu rude si prieteni merge cu laturari si cu o tava cu dulcétia ori cu plosc'a cu vinu séu rachiu din casa in casa si dà de bea séu cinstesce pre ai casei; acest'a e semnulu cà-i poftesce la nunta. In diu'a hotarita cununiéi ginerele totu cu persónele mai susu numite se duce in cântécele lautariloru la nunu; aci mai inchina, mai chefuescu apoi pléca cu totii, cu nunu si nuna spre a luá mirés'a la care ér' î-i ascépta mésa intinsa si pahare pline. Dupa obicînuitele inchinaciuni si cinsteli din plosci unulu din colaceri ce cá toti tovarasii lui are betéla la caciula si pene frumóse de paseri de pre la noi, incepe a se adresá socriloru cu urmatórea oratia de nunta:

I.

— „Buna deminétí'a
Cinstiti soci mari!
— Multiemimu Dumni'avóstra, }
Baieti Militari!
Dar' ce umblati? }
Ce cautati?
— Ce umblamu
Ce cautamu?
La nimeni n'avemu
Séma se ne dâmu.
Multe mari am trecutu,
Multe tieri amu batutu:
Si orasie si sate
Departate
Amu colindatu
Si nimeni sém'a nu ne-a luat
Vine sunteti Dumni'avóstra
Se ne luati sém'a nóstra?
Dar' fiind-câ intrebati,
Sé ve lasati,
Cu incetulu cu incetisiorulu
Se ne dâmu cuventele cu adevèrulu;
Câ de multe ce suntu si dese
Nu le vomu poté spuné alese:

*) Aceste patru rënduri se respundu de catra socru séu de unu colaceriu in numele socrului.

II.

Tenerulu nostru imperatu
De demenția s'a scolaru,
Fația alba a spelatu,
Chica négra a peptenatu,
Cu străie noue s'a imbrecatu
Murgulu seu a insielatu,
Mare óste-a adunatu :
Dóne sute de granitieri,
O suta fetiori de boeri,
Din cei mai mari
Nepoti de gheenerari ;
Si pe la resaritu de sóre
Au plecatu in vênátóre :
Si au vênatu tiér'a de susu
 Despre apusu,
Pâna juganii ne-au statutu
Si poterile au pierdutu,
Atunci ne lasaramu mai josu,
Pe unu plaiu frumosu,
Si alergaramu
De vênaramu :

Se fia Imperatului soçióra ;
Dar' nunulu celu mare,
Cu grigi'a 'n spinare,
Calare pe unu calu
Cá unu ducipalu.
Se redicá 'n scari,
Se umflá in nari
Si facú ochii rota
Peste ostirea tota ;
Si cându incoce privi,
 Aicea zari :
O floricica frumosa
Si dragastosa.
Si vediendu cá nu 'nfloresce,
 Nici nu rodesce,
Nici loculu nu-i priesce,
Ci mai multu se ofilesece,
Ne trimise pe noi siese lipai
Calari pe siese jugani
Cu comele canite,
Cu frânele zugravite,
Cu unghile costorite

FABRIC'A DE PAPIRU DIN ZERNESCI.

Muntii si brazii
Si cu fagii,
Cerule cu stelele
Câmpulu cu florile,
Délulu cu podgoriile
 Valcelele
 Cu viorelele
 Si satele
 Cu fetele.

III.

Cându dete sórele in de-séra
Esíramu la drumulu celu mare
Si deteramu de o urma de féra ;
Statú tóta óstea in mirare !
Unii dísera cá e urma de dína
Se fie Imperatului cununa ;
Asia se mai chibzuira
 Si se gasira
 Alti vênatori
 Mai cunoscatori,
Si dísera cá e urma de caprióra

Si cu codele impletite,
Cá cu totii se pornimu
Si la curtile Dvostre se venimu,
Floricic'a se-o luámu
Si la Imperatulu se-o ducemu.

IV.

Porniramu
Si veniramu
Pe fația pamentului,
Pe aburii vântului :
Bêndu si chiuindu
Din pistolu trasnindu,
Caii incurându,
Pe nâri flacari lasandu,
 Renghediendu
Si din unghii scaparandu,
Pana amu sositu
Si v'amu gasitu,
Acumu, ori floricica se ne dati
Ori de-unde nu, nu scapati ;
Câci amu venitu cu tirnacope de argintu

Se scotemu florici'a din pamentu ;
 Se-o scotemu cu redacins,
 Se-o sadimu la Imperatalu in gradina
 Cá acolo se infloresca,
 Se rodésca,
 Loculu se-i priésca
 Si se nu se oflésca.

V.

Déca Dvostra, socrii mari.
 Ne credeti nescari tâlhari,
 Avemu si fermanu cu pecetia
 Dela imperatia ;
 Cine scie carte latinésca,
 Se vie se ni-lu cetésca ;
 Er' cine nu scie
 Se nu vie,
 Si cá de focu se se padiésca,
 Se ne aduceti, socrii mari,
 Ómeni carturari :
 Vr'unu popa cu barba désa

VI.

Socri mari, ascultati
 Si in urechi bagati :
 Cându va dá sórele in deséra
 Mare óste ve impresora.
 Déca nu-ti aveá bucate de ajunsu
 Se ve cautati locu de-ascunsu :
 Se aveti buti c.a. vinu,
 Cara cu fênu,
 Boi grasi
 Claponasi,
 Vaci laptose
 Fete frumose.
 Se mai aveti socri mari,
 Si lautari ;
 Se vie si totu satulu
 Cá se se veselésca Imperatulu.
 Candu va fi sorele in deséra
 Mare óste ve impresora.
 Se largiti cas'a,

LEBEDE.

Se ne citésca cartea alésa ;
 Se nu fie cu barba canuita
 Se remâe cartea necetita,
 Ori vr'unu cu barba rara
 Se ne fie pân' deséra ;
 Ci unu cu barba cá fusulu
 Se ne dea curându respunsulu.
 Respunsulu nòstru este :
 Siese pahare cu vinu,
 Siese marama de inu,
 De care se gasescu pe aici
 Cusute cu firu si cu arnici ;
 Fia si cu stramatura
 Numai se fie cu voe buna ;
 Se fie si cu metasa,
 Numai se fia de-ací din casa
 Dela cinstit'a mirésa ;
 Se nu fie de pe la vecine
 Se patfimu vre-o rusíve,
 Cá atunci va fi cinstea nòstra
 Si ocar'a Dumn'íavóstra

Se intindeti més'a,
 Ca vine Imperatulu indata
 Cu ostirea lui tota :
 O suta si cincí-dieci si cincí
 Din cei mai voinici,
 Cu feçiele alése
 Cu mâneçile sumese,
 Scobiti in masele,
 Gatiti, socru mare, pentru osele t'ale.

VII.

Noi amu vreá se descalecamu,
 Dar' n'avemu josu pe ce se ne damu !
 Nu suntemu ciobani dela oi
 Se descalecamu in noroiu ;
 Nici nescari-va morari beti
 Se descalecamu in saeti ;
 Ci suntemu boeri mari
 Ghenerari
 De lângá mare
 De unde sorele resare.

Noue se ne aduceti scaunu de argintu
 Se descalecamu aici pe pamentu
 Séu se intindeti covore
 Se descalecamu in prindore,
 La cai se dati fênu ghisdei verde,
 Coșitu in noptea santului Gheorghe,
 Cu roua neluata,
 Cu florea nescuturata,
 Strînsé in serbatori
 De doue fete surori.
 Căii nostri se manance
 S' din capete se n. misce;
 Căii nostri se bea
 Si din capete se nu dea
 Ca si Dumni'avostra
 Din partea noastra
 Urșchile vi soru taié.

VIII.

Noi amu descalecă,
 Amu mai stá
 De amu urá,
 Dar' ne e frica că vomu inserá;
 Si avem de trecut stânci,

Văi adénci,

Munti

Cu bradi merunți

Si intunecosi...

Bine v'amu gasitu sanetosi!*)
 Socru mare! ce s'a facutu s'a facutu
 Nu mai e de desfacutu.
 Se dai numai optu boi si siepte vaci
 Si apoi se rabzi si se taci.
 Tînc, socru mare,...**)
 Ia asta radacina uscata
 La cracanata,
 Mare si spetosa

Cá o brósca tiestósa!

Pe-aicea lata, pe-aicea lata,

Ia inchiina, socre odata

Se nu o saruti tare

Cá si caciul'a din capu 'ti sare;

Se-o seruti mai binisioru

Se-ti pa: a m. i dulcisioru.

Poftim de beti

Si vedeti

Cá e rachiú dela Pitesci

Cându bei te inveselesci!

Er' nu tiúca de-a Dumni'avostra,

Zéma de prune

Cându bei multa

Te umfi in burta,

Faci burt'a toba

Intri dupa soba

Si stai cu greerii de vorba

Totu urându, socri mari,

Vedemu că toti ati remasu:

Cei dela spate

Cu gurile cascade;

Cei din nainte

Cu gurile protiapite.

Aduceti dar' unu vasu

Cu prune uscate

Se aruncam in ale guri cascade,

Unu putineiu cu lapte batutu

Se le turnam pe gútu,

O strachina cu pome

Se damu la ale cocone

Cá vedemu că s'au slabitu de fome,

Si vre-o căti-va usturoi

Se damu pe la ai ciocoi

Fiindu-cá au poftitu pe la noi.

Munti nalti, luminosi,

Bine v'amu gasitu sanetosi! ***)

*) (pune plosc'a la gura.)

**) (i-i dá plosc'a.)

***) Acésta frumoasa oratie amu gasitu-o in cartea de „Basmé, Oratii etc.” a Dlui Ion C. Fundescu publicata in II editie de librari'a Socec si comp. in 1870 la Bucuresci.

Dupa acést'a pornescu la baserica in ciuéli si pocnituri de pistóle cari n'au lipsitu nici pan' aci. Terminandu-se cununi'a se intorcu la cas'a teneriloru aci sócr'a mum'a ginerelei intémpina pe mirésa cu o tava pe care e pâne, sare, vinu miere si faina, i-o dá de intra in casa cu ea dupa ce mai áutaiu i-a pusu in capu unu frîu de calu de care o conduce ér' ginerele se preface cá-i dá cu biciulu pre la spate; in ast'feliu de halu merge de face cruce cu miere si faina in toti paretii casii in semnu cá va aduce in casa abundántia si blandetie; ér' punerea frâului si neplacut'a prefacere a biciului insemnédia de siguru ascultarea de sócra si supunerea cátra barbatu. Ducerea si intorcerea dela baserica se urmédia in sunetulu cântecului alaturatu aci mai la vale (Nr. 1) si care se dice cânteculu miresii. Ginererele pe lângá betéla la caciula mai pórtá si flori spre a se cunósce dintre colaceri. Mirés'a asemenea pórtá pe capu atérandu-i pe spate betéla alba ori galbena, — dupa gustu, — spre a deosebi de tóta lumea cealalta si in semnu cá ea e regin'a serbatorii.**) In urm'a aretatelorú formule de obiceiú, se incepe dantiulu si mesele cari tiénu pana a dóu'a di cându nun'a léga pe mirésa la capu cu borisiu, reti'a, ori testemelu, dupa darea de mâna a lorú. Se nu uitamú cá nun'a a venitú dupa ce-i s'a adusu vutc'a dela mirésa in cânteculu dísu rachiulu miresii (Nr. 2) si cându léga mirés'a la capu se cântá Nunés'c'a séu cumu i-i mai dice: „Taci, mirésa, nu mai plânge (Nr. 3). Asemenea se nu scapamú din vedere cá dupa intórcerea dela baserica, inainte de a i-se pune in capu frâulu, mirés'a tórna in mani in chipu de spelare parfumu ori apa de flori persónelorú acelor'a cáror'a dá daruri incependu cu nunulu si nun'a si acesti'a i-i daruescu si ei acum ce-i lasa inim'a, starea si cuviinti'a.

Dupa ce mirés'a e legata la capu se jóca nunés'c'a. Sócr'a are dupa gútu itiele cu cari a tiesutu pânzá de si-a imbracatu pan' aci pe fie-s'a si cu cari i-a facutu de ale zestrii, asemenea si copaea in care a leganatu-o, ér' ginerele i-rupe nitielu camasia la peptu si-i arunca in sênu parale in semnu cá-i platesce laptele cu care a nutritu-o si cá de acum inainte remâne a lui. Numai femeile maritate iéu parte la veseli'a de a dóu'a di de nunta.

(Finea va urmá).

Eufr. Homoricénu Stoensescu.

*) Pe alocurea mirés'a are prinsu pe dên's'a sovonulu sér-darulu dela nuna; in alte parti se prinde in forma de gluga si i-se pune in capu si jóca cu dên'sulu.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XIV. Peripetțiile ortografiei rom. cu litere lat. dela a. 1821 pâna la comisiunile filologico-ortografice din 1858—60

(Urmare)

128. Amu petrecutu mai indelungu, precumu si merita, la marea figura a lui Eliade, si inca totu nu ne potemu despartî si departá de dâns'a. Neobosit'a-i activitate, nobilei intentiuni, genialile-i planuri in scopulu de-a redicá cu o óra mai nainte pre Romani i limba, in literatura si preste totu in cultura la nivelulu altoru natiuni civilizate, ne storcu cu dreptu cuventu admirarea.

Intre aieptatele planuri unulu din cele mai de frunte erá, de a aduná pre toti literatorii nostri mai de renume din Munteni'a, din Moldov'a, din Transilvani'a si de pretotindenii intr'o „Societate pentru tiparirea de cãrti,” care societate adeca aveá prin traductiuni bune facute de barbati competenti se transplante productele literarie si scientifiche clasice atátu elene câtu si moderne in sinulu si pre campulu inceputóriei literaturé romane. Pentru cá — precumu se respica Eliade in apelulu de prenumeratiune la „Bibliotec'a universale” carea aveá se realisesedie in 1846 pe o alta cale planulu nereusitu in 1842—43 alu „Societãtii pentru tiparirea cãrtilor,” si carea promiteá pe totu anulu câte 21 volume dela 25—30 cóle fiacare pre pretiulu de 10 ducati imperatesci abonamentu — „a intielege o natiune mai multe limbe este mai anevoia, a se traduce inse mai multi si varii autorii intr'o limba este mai cu potintia; si acésta din urma si-a propusu dinsulu, cugetandu a dá natiunei unu inceputu de biblioteca universale. Intr'ins'a se voru cuprinde cei mai remarcabili autori antici si moderni, ale caroru scrieri au contribuitu spre implinirea faptei mari a civilizatiunei, spre formarea mintiei si animei umane, spre perfectiunea omului. Fóra nesce asemeni scrieri nu e literatura, nu e progresu. Cu traductiunea scrierilor aretate (in consemnarea de langa apelu) limb'a nóstra trecundu prin tóte dominiile cunoscintieloru umane, esprimendu ideiele toturoru autoriloru celebri, va legiuí vorbe, frasi si expresiuni, se va latí si intinde in tóte laturile orizontelui sciintiei, si facundu-se capabile de a exprime ori ce cugetare, va deveni limb'a venitoriului Romaniei si se va infaciosiá splendida si radiósa literaturéi natiunali. Fóra limba nu e nice o literatúra natiunale. La nice o natiune n'a esistatu literatura, paná candu si-a esprimatu ideile intr'unu gergu.“¹⁾

Societatea pentru tiparirea cãrtiloru proiectata de Eliade este memorabile si cá alu doile misicamentu, a

dóu'a incercare a Romaniloru, dupa cea din 1795 cându cu „Societatea filosoficésca a neamului romanescu din marele principatu alu Ardélului,”¹⁾ de a-si infiintiá de o societate academica séu Academia de scientie si litere. Dara memorabile totodata si din punctulu nesuinitieloru de unificarea limbei literarie si ortografiei romane. Nemoritoriulu Eliade publica adeca in 1842—42 unu „Prospectu de regule,” ce erá a se propune spre primirea si aprobarea soçiloru colaboratori ai Societatei pentru tiparirea cãrtiloru, care la §. 3. dispune, cá fiacare va fi detoriu a urmá un'a si aceasi limba, un'a si aceasi ortografia pre temeiturile urmatóre²⁾:

a) Incátu pentru form'a limbei, se voru luá dreptu tipi gramaticali atátu in declinatiuni câtu si in cojugatiuni cei din limb'a basericésca, care nu s'a scrisu in dialecte si a ajunsu dreptu limb'a generale a tóta romanimea; b) incátu pentru materia, in terminii scientifiche fiacare va primi cá dintr'unu tesauru propriu pre cei din latin'a, modificandu-i inse dupa tipii gramatiche rom. si dupa precedentii nostri italieni, cari au cultivatu aceasi glosa románá; c) vorbele streine, ce se afla in gergulu populariu, se se lápede cu totul, reinplindu-se cu vorbele corespundietórie din limb'a lat.; d) pentru terminii cunoscintieloru mai nóue, se se primésca cei italieni; éra incátu pentru cei ce se atingu de locuri, de costume, de dátine, de legiuri ale diverseloru notiuni si se tienu de partea scriptiva a caletorieloru séu a scólei romantice, se voru intrebuintiá chiaru numirile din limbele respective, dandu-li-se tipulu romanescu; e) pentru numele proprie se va intrebuintiá ortografi'a, cu care suntu scrise in limb'a respectiva; éra pentru cele grecesci, proprie si comuni, se voru padí urmatóriele regule:

1. Masculinele terminate in *us* se voru terminá romanescu in *e* séu in consuna, pr. Socrate s. Socrat, Diogene, s. Diogen; 2) cele in *os* se voru terminá in *u*, pr. Pindaru; 3) peritosilabele elene si lat. se voru primi in form'a ablativului lat., pr. Eace, Ulise; in poesia inse. in chemia si astronomia voru fi iertate si in numerativu; 4) cele schimbate in limb'a lat. se voru primi de adreptulu din latina'a, incátu pentru limba in generalitate, pr. Joe, Junone, Neptum, Marte; candu inse va fi o scriere cu totul locale, in care autoriulu intr'adinsu va voi se dá limbagiulu si expresiunile locali ale timpuriloru antice, se va poté díce si Zeus, si alte asemeni.

5. Femininele grecesci in *a* se voru terminá in *a*, éra cele in *i* se voru finá séu in *e* séu doricesce in *a*, pr. Aglai'a Pandor'a, inse Melpomene séu Melpomen'a; 6) cele in *o* se voru terminá in *o*, éra la genitivu si dativu voru luá înainte-si pre *ei* ori *ei*, sé : in urma

¹⁾ *A Popiu Ilarianu* Viéti'a, operele si ideiele lui G. Síncai, Bucuresci 186; pag.

²⁾ Vedi-le mai largu in „Fóia pentru minte scl.” a. 1843 nrii 18—19.

¹⁾ „Curier. de a. s.” p. V. 1844—46 pag. 244.

UNU JUNE SASU — in vestmētu de serbatóre.

Frumós'a artista.

pre *ei*, pr. Calipso, genit. dat. cei Calipso, ei Calipso séu Calipsei, preferindu-se inse in prosa terminatiunea din urma; 7) peritosilabele se voru terminá cá in ablativulu lat., pr. Iride, Stige.

8) Numele comuni fem. in *os* se voru terminá in *u* sí voru deveni masculine au neutre, pr. metodu, periodu; 9) neutrele in *ov* se voru terminá in *u*, pr. termometru; éra cele in *ov* curatu va-se-díca in *ior*, se voru terminá in *iu* séu câte odata sí in *u*. pr. monopolu séu monopolu; 10) neutrele grecesci in *a*, facundu-se in roman'a feminine, se voru terminá in *a*, pr. catisma, agiasma, anatema, sí prin urmare sistema, emblema, programa, éra nu sistemu scl.

Mai adauge Eliade ín tipu de insemnari generali, cá se se padiésca cu scumpetate, cá γ sí α apoi τ se se schimbe la noi înainte du *e*, *i* sí respective de *i* scurtu in siueratória, pr. Egin'a, Circe, Miltiade. Latinele fem. in *io* se se termine in *ie* séu *iune*, pr. oratie, rogatiune; cele in *is* se voru terminá au in *e* cá la ablativu, pr. verme, dulce; au in *u*, de va fi *is* precesu de unu *l*, pr. capitalu, generalu; cáci aceste cu anevoie sí chiaru cu confusiune se potu supune la regul'a generale de a se face: capitale, ideale.

Dupa acea mai esplica in modu filologicu, cá in cuventele luate din francía, la cutari si cutari vocali sí consune ce vocali si consunatórie romanesci corespundu, pr. chateau, chaud, nôtre, romanesce: castelu, caldu, nostru scl. Mai incolo in §. 5. alu Prospectului de regule enuncia, cá se va adoptá ortograff'a cea mai simpla, fóra a se departá inse, încátu pentru forma de finalile gramaticei, sí încátu pentru materia de etimolog'ia, ce insasi limb'a rom. de la sene o cere; éra încátu pentru compunerea vorbeloru, se voru pastrá cu scumpetate pãrțile, din cari suntu compuse. In fine consunele va cá sese duplice acolo unde cere compusetiunea cuventului, pr. imegrìre, supunere; la doi *rr* imitativi, pr. carre (cara) spre deosebire de relativulu care: la doi *ll* in singulariu, inmoiati la plurale sí vice-versa, pr. valle, callu, acelle, vâi, cai, ace; pentru pronunç'ia, dubiósã, lapedandu acentele, pr. coppii (copie) sí copii, dette, stette, dusse, spre a nu se citi deté, steté; apoi: battere, traggere, spre a aretà lungimea vocalei din antepenultim'a.

Câte din regulele ortografice aici schitiate ale lui Eliade n'aru fi de recomandatú sí adi, dupa patru dieci sí mai bine de ani, multoru scrietori de ai nostri, cari necumu se le observe, dar' póte nice le-a trecutu prin capu se reflecte la d'alu d'astea! Macaru unele cá aceste inca suntu mai multu au mai puçinu esentiali pentru a ajunge din ce in ce mai multu sí mai in graba la unitatea limbei sí ortografiei romane.

Ci se mergemu mai departe.

(Va urmá.)

Dr. GREGORIU SILASI.

UNA CONFESSIONE.

(Novela.)

Plouase tóta diu'a, plângerile vântului crescusera, — s'audiá gemédu in vechile coridóre. Valurile marei se sbateáu cu furia.

Siediendu lângã feréstra, priviámu de multu revolt'a valuriloru si in acésta monotona contemplare me cuprinse unu sântiementu ciudatu si durerosu, sí cu tóte aceste nu me poteám decide a-mi parast loculu.

Vocea matusiei mele me trase din acésta visare.

— Lasa perdelele, Hope, si dispune se aprinda luminarile, — îmi disè ea.

Grelele tapete recadiura pe gémuri; sunáiu, si unu servitoriu intrã.

Cându lamp'a fù adusa pe mès'a de stejariu masivu, cându me asediaiu lângã matusia-mea, inaintea caminului, unde se jucá o flacãra viua si vesela, me sântiuiu usiurata de durerósele gândiri. Ochii mei percursera a-lene vechiulu salonu destulu de bine mobilatu. Pe ziduri eráu atêrnate nesce tapete antice si umbrele loru se resfrângeáu pe parchetulu bine ceruitu pe care ici colea se jucáu lumini vagabunde. — O pisica culcata inaintea focului torceá cu satisfacere.

— Ei au intãrdiatu, disè matusia-mea. — Cetesce Hope.

Lúaiu o carté. Erã unu romanu de cavalerie. Eroin'a, o Hildegarda cu perulu de auru, trecusè adese ori pe dein-aíntea ochiloru mei.

Acumu siese luni, cându pentru autãi'a-data ce-teámu descrierea frumsetiei ei, m'am apropiatu cu in-grigire de oglinda si amu privitu façi'a-mi intuecata si slabita. — Cetiiu. — In sér'a acést'a cuvintele esiáu din gur'a-mea fára cá se le întielegu, vocea mea 'mi suná la urechi; o singura gândire me absorbiá.

Unu pasiu resunã la usia, si cuvântulu se oprí pe buzele mele.

Acestú pasiu, 'lu cunosceámu bine.

Gontranu, fiulu matusiei mele intrã in salonu, tiéndu de mâna o fétã tènãra, care rosíndu veniá la spatele lui.

Erã ea, eroin'a cu perulu de auru, cu tali'a mla-diósã si eleganta, cu ochii mari albastrii, viulu portretu alu acelei Hildegarde ale càrei'a aventure ne reunisera de multe ori, — pe Gontran si pe mine, — la lumin'a acelei'a-si lampe.

Me retrasei pe tacute lângã o feréstra.

— Éca fét'a d-t'ale, disè Gontran impingédu pe frumós'a aparitiune in braçiele mamei s'ale.

Matusia-mea o sarutã, i-i disè se siédia lângã dèns'a, si-i mângaiã cu fragedime façi'a. Gontran inaintã unu scaunu si toti trei incepura a vorbi intimu.

Cumu se uitã Gontranu la ea!

Ea erá o avuta moscenitóre; cu tóte aceste erámu verisióre; mam'a ei erá sora cu a mea... Dar' Hope, serman'a orfana, erá uitata...

Me sutí in camer'a mea fàra se fi bagatu cine-va de séma, si 'mi ascunseiu capulu sub perina pentru a-mi versá lacremile. Nu me putui coborî cându sunetulu clopotului anunciá ór'a prândiului.

„Baga-vá elu de séma lips'a mea? me întrebámu cu amaraciune... Alt'a a luatú loculu meu in anim'a s'a.“

Unu patrariu de óra trecú si vocea cea puternica a lui Gontran me chiamá la trepte.

— Hope! mica dîna, unde esci?

Me supuseiu acestei chiamari. — Elu me asceptá din josu si trecú in tacere braçiulu meu sub alu seu. Intraramu ast'feliu in sala de mâncare.

Matusi'a [si verisiór'a mea eráu dejá la mēsa. Acést'a din urma, vediēdu-me, se sculá si-mi vent in nainte.

— Gontran, m'a invetiatu dejá a te cunósce, 'mi dîse ea cu o voce argintie; erámu ingrigiti de lips'a d-t'ale. — Vrei se me saruti? Me numescu Maria si d-t'a Hope, nu este asiá? Frumosu nume: suntemu verisióre si ne vomu iubi. Una remuşcare 'mi strapunsé anim'a, dera nu potui decátu a-mi intinde obrazulu.

A o iubi? Pe dēns'a... fidantiat'a lui Gontranu, frumseti'a pe care o invidiasemi de-atâte ori... frumseti'a pe care o laudá elu? De ce semēná ea cu acea principesa din romanulu meu de cavalerie? De ce erá ea frumósá si bogatá? De ce erám eu seraca si póte... si de secaru urita? — Gontranu se plecá spre dēns'a, si eu le aruncáiu o privire selbatica.

Fericirea loru me faceá nebuna.

Dupa prândiu se duserá in salonu. Se puserá in giurulu focului, unde totu mai licareáu flacári viue si vesele, — ei nu se priviáu de câtu pe dēnsii. — Me retra-seiu int'unu coltiu intunecosu, si de acolo, urmaiu a-i privi cu ura. — Lacremile 'mi cursera pe façia.

Ah, Dumnedieulu meu! Ah, Dumnedieulu meu! oftái eu.

De-o-data una mâna se lipi de capulu meu ardieudu.

Acéstá mâna ce-mi servise de calauza in copilaria, 'mi netedí perulu de pe frunte si-lu mângaiá cá alta data. — Unde erá acelu tempu, cându elu se supuneá copilaresciloru capriçii, cându, tenera copila, me instruiá cá pe una sora?

Ce feliu, alt'a vine se se puna intre noi? Nu! nu! Gontran, dî cá acést'a nu este adeveratu, strigaiu cu dorere.

— Dar' inca odata, dîse elu cu blândetie, spune-mi la ce se respundu, dîna mica.

Acest'a erá numele de amicia ce mi-lu dá ridiēdu, pentru-cá, diceá elu, nici o femeia pe lume nu umbla asiá de usioru cá scump'a s'a Hope.

— N'ascultá cuvintele mele, dîseiu turburata, sum bolnava.

Elu 'mi luá mân'a si declará cá aveámu puçina caldura.

— Nu spariá pe matusia-mea, nu le face a se ocupá de mine, dîseiu eu, — mâne voiú fi mai bine.

Si fugiu in camer'a mea.

Tóta nóptea audiu gemetele vântului. 'Mi pareá cá marea iubit'a mea, 'mi plângeá fericirea pierduta.

A dóu'a dí, la dejunu, se proiectá o visita la pavilionulu lui Gontran. Preámblarea erá lunga. Merse-ramu pe o cale verde, tiermuita cu unu gardu in floritu; buchetele de salcamu rosa pareáu cá se aplecáu spre fruntile loru.

Amēdoi mergeáu in pasiu iute, cadentiatu, fericitu. Ce 'si spuneáu ei óre? Adese-ori risetele Mariei se amestecáu cu acele ale lui Gontran. Apoi vocele loru redeveniáu grave si ambletulu loru se pareá cá devine mai linu.

Ei trecurá unu momentu chiar' pe dinaintea nóstra.

— Frumósá parechia! observá matusia-mea.

Plecái capulu, fàra a respunde; dera cându redicáiú ochii, tóta natur'a in florita pe care o admirasemi, 'mi parú de odata inveluita in tristulu învelisiu alu iernei.

Ei ajunsera inaintea nóstra la pavilionu. — Gontran facú onorurile casei eu o gratie incântátóre.

— Frumósele rose! frumósele flori! strigá Mari'a, — si curēdu le si culese. Mân'a ei cea mica se indoia sub buchete mirositóre.

Din gradina trecuramu in sala de studiu.

Ea siediu in loculu meu favoritu. — Ea cautá prin biblioteca, deschise câte-va cãrti, asiēdia câte-va hãrtii, se pusé la piano si-lu incercá luându ast'feliu positiune de totu ce iubisemi eu. In fie-care din ochirile iei 'mi pareá ca cetescu: — Locu! locu! eu sum fidantiata.

Tóta vér'a se trecú pentru mine in suferinti ce nu se potu descrie. Resistasemi la demonstrarile de amicie ale Mariei; me departámu din ce in ce mai multu de toti cei ce me iubisera. Petreceámu mai tóte serele in adēncitur'a unei'a din ferestrele salonului. Câte odata Gontranu veniá lângá mine, dera fórte rarú. Viēti'a lui o petreceá lângá Mari'a.

Adese-ori sēmtiámu o cruda placere a cercetá in amenunte frumseti'a verisiórei mele, si a o gasi perfecta; apoi me framētámu in anim'a mea. Asiu fi voitú se me nimicescu.

Voi cari nu cunósceți sfasiarile unei anime gelóse, plângeti pe cei ce suntu doboríte de ele.

Gontran stapēnulu meu, invetiatoriulu meu, câtu s'ar' fi in floratu déca ar' fi descoperitu sierpele care rodeá, care sugeá florici'a lui de câmpu, — acest'a inca erá unu nume favoritu cu care me agraiá. — N'am spusú

totu adineaorî: — erám si invidioáa. A! erám o flóre selbatica, nesupusa culturei, recunoscintiei!

Intr'o séra, petrecusemi óre intregi inaintea oglindei mele; servitóra intrá. — Sarií spre dâns'a, o luái cu violintia de braçiu, si puindu-o inaintea mea:

— Spune-mi, spune-mi! strigáiu, sum uríta.... uríta... nu este asiá?

Si fâra a acceptá respunsulu, fugti in gradina.

Tómu'a sosí. Acumu natur'a pareá a fi in armonia cu suferintiele animei mele. Sentiámu o cruda placere a strivi sub pasii mei frundiele uscate cari jaceáu in calea mea.

— Da, — strigái suferiti si voi!

Cu tóte aceste colorile cele vii ale Mariei dispareáu, pre incetu pre incetu o palóre transparente ínlocuía acumu rosiati'a care i-o invidiasemi atátu de multu. — Ea inse 'mi pareá acumu si mai frumósa; si asiá trebuía se fia, de óre-ce Gontran o radimá mai cu iubire de braçiuíu seu, in preâmblarile ce le faceáu impreuna. Adesea, la întórcere, Gontran petreceá óre intregi cu cãrtile lui, — cá-ci, nu v'amu spusu-o, elu studiasè medicin'a. — Dara tu esci bogatu, í-i respundeá matusia-mea, cându í-i vorbiá elu de diplomele ce are se capete. De ce se te apuci de studii asiá de grele? Ce o se faci cu sciint'ia ta?

— Voiu face binele mama, respunsè Gontran. Voiu ingrigi pe seraei gratis. Pentru cei bogati, nu voiu fi de câtu unu visitatoriu. — Mai suntu inca in medicina multe erori de lamuritu, multe lucruri de descoperitu.

Intr'o séra Mari'a nu vení la cina. Aerulu celu ingrigiatu alu matusiei mele, fruntea cea intunecata a lui Gontran, câte-va vorbe schimbate incetu intre dânsii me facurá a crede cá starea sanatatiei ei trebuía se fia grava.

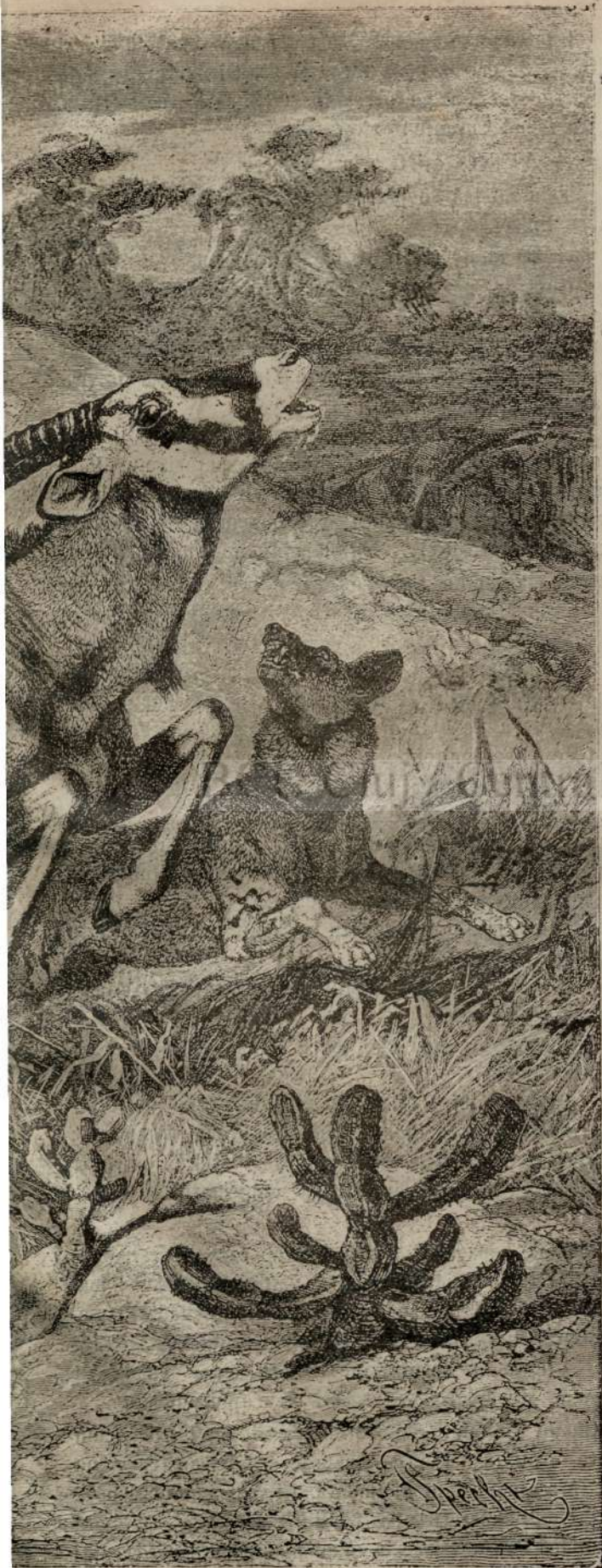
Nu cerui esplicari; stámu muta, dara.... fiindu-cá m'am decisu a face o confessiune sincera voiu spune totu: sêmtíu o veselie oribila in anim'a mea. La momentu me scârbíi de mine, consciint'ia mi-se revoltá, dar' reulu strigá mai tare: — De ce e ea frumósa? De ce este iubita? trebuie se cunóscá si ea odata suferint'ia, se-mi redea pe Gontran. A avutu destule veselii... E rëndulu meu acumu. Abiá sfêrsíramu cin'a, si matusia-mea cu fiulu seu se suira in camer'a bolnavei. Tre-cându pe dinaintea mea, ei 'mi aruncara o privire aspra. Ce credeáu ei óre despre portarea mea?

Esíu. — Me innadusiamu. Deschiseiu pórt'a, ingradirei si me afláiu in câmpie. Erá unu frigu uscatu, lun'a respândiá lumina limpede; inghiaciase 'si pamentulu scârtieía sub picióre. Ambláiu ântaiu cu unu feliu de furia, privindu la umbrele arboriloru ce se desemnáu pe drumu, sperându indesiertu a numerá stelele ce luceáu pe ceriu. Nu poteámu cugetá.

Nu sciu de câtu tempu me preâmblámu ast'feliu cându audíu la spatele mieu pasulu lui Gontranu. Elu me ajunse in curëndu.

Haberhorn is Maccicska

— Hope, îmi dîsè elu, ea este fôrte reu. Me duc în orasiu se cãutu unu medicu; preste dõue òre voi revent. Nu me potu increde de cãtu in mine pentru acèst'a; mama-mea este obosita, bolnava, impresionata; nu voi se-o spariu spunèndu-i adeverulu. Ea este fôrte reu, — me audi tu Hope? Voiesci se o veghiezi pâna la re'ntòrcerea mea? Ti-o incredintiezu. Vei gasi pe mèsã, lãnga ferèstra, o medicina pregatita. La fie-care diumetate de òra î-i vei dá cãte o linguritia: acèst'a este de cea mai mare importantia. Dèca voi potè oprì progresulu friguriloru, dèca voi potè linisci peptu-i apesatu, voi aveã sperantia.

Plecãiu capulu in semnu de consèmtire.

'Mi strinsè mân'a cu recunoscintia si cu privirea me intrebã din nou.

'Ti promitu, dîseiu.

Intrãiu la bolnava. Ea erã totu atãtu de alba cã si invelitòriale de pre patulu ei. Ea dormitã, respirarea î-i erã apesata. O privii multu timpu, combatuta, cãndu de mila cãndu de ura. Inaintea acestui tablou a suferintèi erã se me impresionezu, cãndu de-odata ea 'si deschisè ochii....

— Unde este Gontran? siopti ea.

— A plecatu.... s'a dusu in orasiu, se va întòrce preste puçinu. M'a rogatu se stãu lãnga d-t'a.

— Multiemescu, dîsè ea! esci buna! Dar' nu e de miratu... N'ai fostu crescuta de elu?

— Nu vorbi, scump'a mea, î-i raspunsei eu, acèst'a te-ar' osteni.

— Se me ostenescu vorbindu de Gontran! Dar' a me gãndi la elu este curagiulu si fort'i'a mea. M'am intrebatu adese, Hope, cum ai potutu trai lãnga dènsulu fãra a-lu iubi cu amòru!

— L'am consideratu totu-de-a-un'a mai multu cã pre invetiatoriulu meu, raspunsei, plecãndu-mi capulu pentru a-mi ascunde turburarea.

— Vedu bine cã elu este ingritu de mine, dîsè ea, dãra eu nu me temu, nu voi se mòru. La primavèra voi fi soçi'a lui... Ah! ce bine o se traima, — vei veni se siedì cu noi, scump'a mea, — vei fi sor'a nòstra iubita, si odata elu 'ti va alege unu barbatu bunu cã si dènsulu.

Ea avù unu nou accesu de tusa. Me uitãi la pendula. Erã timpulu se urmezu prescriptiuniloru lui Gontran. Priviamu pe rèndu cãndu mès'a cãndu bolnav'a intru-o pròsta nehotarìre si nu me mişcãmu.

Mai trecù o alta diumetate de òra. Stãmu inca la indoièla.

Respirarea Mariei devenã din ce în ce mai nabusita. Tus'a nu mai incetã.

Luãì medicamentulu.

In acestu mòrmentu spiritulu reului 'mi adusè aminte cele din urma cuvinte ale ei.

„La primavèra voi fi soçi'a lui.“

Merseiu dreptu la ferestra, o deschiseiu, si aruncaiu medicamentulu.

Me intorseiu cá pierduta si me asediaiu la cape-tâiulu bolnavi. Actiunea fusese totu atâtu de repede cá si gândirea, nu poteámu crede ce'a ce facusemi.

„Dara déca asiú fi caus'a mortiei ei?”

Me gândii de-o-data. — „O Dumnedieule! nu acést'a voiámu... nu, nu-i voiámu mórtea... dara numai... nu sciu ce gândiámu! nu sciu ce amu voítu, dara ími este frica!”

Aprópe trei óre trecura in aceste torture, Gontran nu se mai intorceá. Mari'a erá cuprinsa de sudori reci. Nu indrasniámu a-i sterge fruntea. 'Mi pareá cá mân'a-mi culpabila i-ar' dá cea de pe urma lovitura.

Unu momentu 'mi vení ide'a de a desceptá pe matusia-mea, si a-i marturisi totulu. Dara Gontran o se afle... ími díseiu. Fric'a mâniei lui, rusínea, me oprira.

In fine pórt'a cea grea a locuintiei se deschisè; in curéndu nesce pasi grabiti resunara pe trepte, si Gontran, urmatu de medicu, intrà.

Elu se apropià iute de patu, sioptí vré-câte-v'a momente cu noulu venitu si se întórse catra mine:

— I-ai datu medicin'a? me întrebà elu.

Nu respunsèiu.

Elu repetí întrebarea.

I-i aretàiu sticluti'a.

— Din diumetate in diumetate óra? — me întrebà elu.

Facù o silintia mare pentru a articolá unu „dá” ce parù cá resuna intr'unu modu lugubru in camera.

— Mirare! dísera impreuna améndoi.

Ei se consultara din nou intre dènsii si mi-se parù ca audfi cuvintele:

— „Nu mai e sperantia.”

Faci'a lui Gontran erá posomoríta.

Me apropiái pentru a-i întinde mân'a; dara unu instinctu mai tare de câtu vointi'a mea me oprí. 'Mi pareá cá o voce resbunatóre erá se me denuncie.

Me întórseii spre a me asiediá. Nu-mi vení de locu gândirea de-a parasi camer'a. Priviámu cu frica grozava progresulu friguriloru, asistámu la acést'a agonie pre care o provocasemi eu. Ce s'ar' fi intemplatu de asiú fi implinitu ordínele lui Gontran? me întrebámu. Ce se va intemplá acumu? Da de va muri? Unu tremuru me apucà la acést'a gândire. Tu vei fi omoritu-o, 'mi strigà o voce teribila.

— Nu mai e nimicu de incercatu, sioptí cu tristetia doctorulu strainu.

La aceste cuvinte, fàra a sci ce facu me repedfi spre dènsulu si-i prinsèi mânile cu violintia: — „O! scap'o, scap'o, strigáiu cadiendu in genunchi, si luáti-mi viéti'a.”

Gontran me redicà. Me trasè spre unu fotelu; 'si radimà fruntea s'a pe a mea, si sèmtii lacremile s'aleferbinti curgèndu pe obrazulu meu. — „Mica Hope, copil'a mea! Curagiú!” sioptí elu.

— A! déca ar' fi sciutu Gontran!

Tóta nóptea se petrecù ast'felu. Càtra diua, Mari'a se linisci.

— Se sfèrsiesce, díse doctorulu cu solemnitare.

Gontran me sustiènu si ambii ingenunchiaramu lângá patu.

Puçinu dupa-acést'a moribund'a 'si deschisè ochii sei albastri, si intorcându-i 'spre Gontran cu-o privire de ângeru:

„Amu visatu unu fórte tristu visu, — í-i díse ea cu o voce slaba, — amu visatu cà ve parasiámu. Póte cà acést'a se fia adevveratu, amice; cu tóte aceste asiú fi voítu se mai vediu inca o primavéra. Ce frumósa viétiá amu fi traitu!... Nu plângeti, ne vomu re'ntèlni.

Gontran, lacremile t'ale 'mi facu reu, cum vréi se am curagiú? Trebuie se-mi promiti unu lucru. Ea 'si pusè mân'a s'a slabita pe a mea. — 'Lu vei pazi 'mi díse ea, tí-lu incredintiezu. — Amiculu meu, respundemi sinceru: — Déca nu m'ai fi cunoscutu, acést'a copila n'ar' fi fostu soçi'a t'a? Iá-o de soçiá voiescu acést'a; veti vorbí de mine impreuna. Amu visatu ca unu sufletu suferiá din caus'a mea. Serman'a Hope, câtu reu i-amu facutu fara se voiescu. Ea te iubiá, Gontran. Sér'a pe cându ea credeá cá dormu, amu vediutu-o plângându pe portretulu teu. Cátu a trebuitu se suferè! Iubiti-ve! Mi-amu avutu partea mea de fericire. Iérta-me, Hope, 'ti dáu fidantiatulu meu si iáu in schimbu unu asternutu atâtu de rece!”

Ea vrù se unésca mânile nóstre, dar' eu retrasèi pe a mea cu oróre.

Nu-mi mai aducu aminte ce s'a petrecutu pe urma, — erámu nebuna.

Cându me uitu in acestu trecut, vedu pe Gontran ratacindu cá o umbra, ímbetrânitu cu diece ani; matusie-mea pe unu scaunu, palida si trista, cas'a de solata, audiu o voce care striga neincetatu in mine: „Ai omoritu-o!”

Primii o parte din misiunea pe care mi-o daduse Mari'a. — 'Lu veghiámu. Asiú fi voítu o pocáire si mai cruda. — Si cu tóte acestea... cându 'lu vediuiu nemângaiatu, indiferente la neincetatele probe ale ubirei mele, — datu cu totulu amintiriloru ei, — cânda 'lu scapái de sinucidere, — credeti cà n'am suferitu?

Cându 'lu audii dícându-mi cà viéti'a lui de acum inainte e unu pustèiu, — cându de demanèti'a pâna sér'a, fàra a me ostení nici odata, í-i vorbiámu de dèns'a, — cându din amintire í-i facuii portretulu, — cându ími siliám mân'a a-i scrie numele pretutíndeni, credeti cà n'am suferitu?

'Mi venise mai întâiu gândulu de-a fugi, de-a me ascunde în vre-o monastire, dara pe urma vediuu că adevera'ta pocaire eră acolo, în neincetat'a vedere a reului ce facusemi.

Doi ani trecura, si Gontran se linise.

Intru-o séra, elu bagà în séma palórea mea, si din momentu regasii într'ensulu fragedîmea si affectiunea lui de mai înainte. Reincepù a-mi dá lectiuni, a-lu interesá din nou de progresele mele, si me conduceá adese de faceámu lungi preâmbleri.

— Serman'a mica dîna, dîsè elu într'o dî matusiei mele, umbletulu ei a devenitu si mai usioru de câtu alta data! Câtu s'a schimbatu! Cum a suferitu dimpreuna cu noi! N'a fostu ea óre ângerulu casei? Fiica frageda pentru d-t'a, mama, sora devotata pentru mine. Cându ai audi-o ce bine scie se vorbésca de ea! scump'a nóstra Hope a trairu prea multu ast'feliu, mama, trebuie se o ducemu departe de acésta casa, în caletorii, se o distragemu, si apoi, preste câtu-v'a tempu....

Nu sfêrsi vorb'a, dar' se uità la mine....

Rosii, si napotêndu se-mi retiènu lacremile, fugii în camera mea.

— A! Gontran, strigái, vréi se te-ascultu pâna la sfêrsitu.... dara eu, nu potu!.... Vei traí acumu.... 'Mi-amu implinitu detori'a si nu-mi mai remâne decátu a fugi de tine.

Nepotendu gasi linisceca nicáiri, esii fàra sgomotu, trecù podulu dîn spre mare si me asediáiu pe malu. Marea eră liniscita. Înaintea acestei mari linisce, durerea mea se alinà. Priviámu, visându, spun'a cea alba a valurilor cari se redicáu incetu, si me sêmtiámu legauata de sgomotulu monotonu alu valurilor ce se loviá de malu. Lacremile secasè în ochii mei.

Vediuu o umbra desemnandu-se în amurgu.

Veniá câtra mine. Eră elu. Ce aveá óre a-mi spune....

Ide'a de-a audi nisce cuvinte atátu de dorite alta data me inebuniá. Me scolaiu si fugiiu catra casa, fàra a responde la chiamarile lui, fàra a me gândi la strani'a mea portare.

Intrasemi de unu patrariu de óra, cându audii batêndu la usi'a mea. Deschiseiu, ... eră matusia-mea:

— Gontran te-a cautatu, 'mi dîsè ea, dara se vede că te-ai spariatu si ai fugitu. Voiá se-ti vorbésca. Víu a te insciintiá că mâne plecamu.

Mâne? dejá, — sioptii.

Nu inchisèi ochii tóta noptea. Cându se revarsá de diua, parasii camer'a fàra sgomotu. Dupa ce deschisei usi'a de intrare cu precautiune, me furisiái în gradina. Deschisèi bariera si me afláiu în câmpie.

Atunci numai, cutezáiu a me uitá îndereptu si a tramite unu adio la totu ce iubiámu.

Pareá că primaver'a înflorisè într'o singura nópte; mugurulu se deschideá sub adierea vântului de demanéti'a, vechiulu invelisii care me adapostisè în copilarie se aretá rosiu pe ceriulu albastru, luminatu de resaritulu sórelui. Totulu eră liniscitu si dulce, totulu 'mi pareá că-mi dice:

„Cine te opresce de-a traí fericita aci?”

'Mi întorsèi capulu cu hotarîre.

Unde mergeámu? Nu sciámu nemicu. Luasemî puçini bani, si nisce lucruri, cu ide'a nedumerita de-a cãtá adapostu într-o monastire unde voiámu se-mi rescumperu trecutul pãna la sfêrsitul vietiei.

Stámu la indoiéla asupr'a drumului ce trebuiá se apucu, cându me gasii de-o data façia în façia cu Gontran. Elu tièneá în mâna unu buchetu de floricele albe. — Si eu aveámu a-ti dice adio, — îmi dîsè elu uitandu-se la mine.

Cunosceá elu proiectulu meu? Me spionasè? Erám turburata cu totulu.

Me pusè se siediu lãnga dînsulu pe o mica verdétia la marginea drumului, si me privi.

Nu potúti resiste la poterea acestei priviri.

— Numai potu traí ast'feliu, — strigái eu. — Sciu ce voiái se me întrebii eri... O! Gontran, blasta-me-me, uresce-me, dara afla secretulu meu.... Iubirea d-tale me dobóra.... Chiar' ins'a-si fericirea ce-mi oferi me esiléza departe de d-t'a!... Gontran, Gontran, eu am omorítu-o.

Si atunci cu o volubilitate frigurósa î-i facú enararea fidela a teribilei nopti.

Cându terminái, figur'a lui barbatésca, esprimá o emotiune violinte. Elu 'mi luá braçulu, si fàra a-mi dice nemicu, me condusè la cimetariu. Nu cutezámu se cautu gândulu ce aveá în ochii sei.

Dupa ce depusè ofrand'a pe mormentulu celu mai simplu, me ingenunchiá lãnga dînsulu si siediu multu tempu cu capulu ascunsu în mâne într-o adênca cugetare.

Se rugá elu? Cerea acelei'a ce dormiá sub negrulu chyparosu, respunsulu unei întrebării mentale?

În fine vorbí cu dulcétia si solemnitate:

— Ea te-ar' fi iertatu, dîsè elu. Mângaiete, sermana anima sdrobíta, — nu esci culpabila de mórtea ei. Ból'a care a luat-o nu se poteá vindecá. Câtu trebuie se fi suferitu pentru cá se-o uresci ast'feliu! Cum de n'am veditu sfasierile d-t'ale? — Elu se oprí, si pàrù absorbitu din nou în cugetare.

— Se ascultamu pe ace'a ce ne-a unitu pre pamentu, dîsè elu.

Lacramile s'ale curgeáu cá o plóie pe obrazulu meu.

— Poté-ne-vomu uní, Gontran? Pentru mine n'ar' fi a expiá, — pentru domniat'a....

Elu plecá capulu fàra de-a responde.

Dupa o noua pauza, — cá inspiratu disé:

— Voiá se te retragi intru-o monastire?

Remâi... Detori'a e pretutindeni... Vomu luptá, vomu cautá impreuna se micusioramu miseriile; vomu întinde mân'a la cei ce, mai josu de câtu noi, aspira a se urcă. — Dar' se nu ne închidemu viitoriulu. — Dumnedieulu pre care ea lu serviá este Domnedieulu indurarei.

Si cu unu gestu 'mi aretâ natur'a infforita ce surideá, impedobita cu lacramile de róua a celoru de ântâi sarutari ale lunei lui Maiu.

Intru-o tufa parfumata o paserica cântá.

E. Allouard.

Regele si Regin'a Romaniei re'ntorcându dela nun'ta de suru a principelui *Antonu* de Hohenzollern din Sigmaringen, in 9 Nov. st. n. la 10 óre dem. au sositu la Vien'a in celu mai strictu incognito sub numele de conte si contésa *Vrancea*. Aici se afláu archiducele *Rudolf*, archiducés'a *Stefani'a* membrii legatiunei române si alte persóne mai innalte, asceptandu la gara sosirea innaltiloru ospeti. *Elisabet'a* regin'a româna a îmbracisiatu si sarutatu pre archiducés'a *Stefani'a*, é' regele *Carolu* pe archiducele *Rudolf*. Dupa prândiu la 1 óra parchi'a regala romana a facutu vediuta parchiei ereditarie, archiduciloru *Albrecht* si *Wilhelm*, apoi a cercetatu mai multe raritâti de-ale Vienei. Sér'a a fostu unu prândiu de gala la parchi'a ereditaria, la care au fostu invitata între alti suit'a innaltiloru óspeti si legatiunea româna. Dupa prândiu parchi'a regala româna a fostu la opera impreuna cu archiducele *Rudolf* si archiducés'a *Stefani'a*. La inceputu erá vorb'a, cá parchi'a regala romana va petrece in Vien'a numai câte-va óre, cu tóte aceste la invitarea ospitala a parchiei eriditarie au remasu pana a trei-a dí deminéti'a, cându au plecatu spre Budapest'a. In diu'a a dóu'a adeca in 10 Nov. st. n. parchi'a regala româna s'a preâmblatu prin Vien'a fâra suita. In nainte de prândiu au primitu vediut'a ministrului de esterne conte *Gustav Kálnoky*, care cum se vede anume pentru acestu scopu a plecatu dela delegatiuni din Budapest'a la Vien'a. Dupa prândiu regele *Carolu* a reintorsu vediut'a ministrului. Parchi'a regala romana in 11 Nov. n. la 1 óra 44 minute p. m. a sositu la Budapest'a.

Ací cându a sositu trenulu la gara, music'a a in-tonatu innulu romanu. — Imperatoriulu-Rege alu Austro-Ungariei apropiându-se de vagonulu regalu a bineventatu mai ântaiu pre Regin'a *Elisabet'a*, sarutandu-i mânile, si dupa ce a bineventatu pre Regele *Carolu*, care portá uniform'a de colonelu austriacu, — a condusu-o de braçiu in sal'a de curte, de unde apoi ambii monarchi s'au re'ntorsu pentru a primi salutarile companiei de onóre. Acést'a intemplantu-se Imperatoriulu-Rege a presentatu Maiestatiei romane pre generalii presenti si apoi

pre ministrulu presiedinte decoratu cu ordinulu „Stéu'a Romaniei“ si pre cei alalti dignitari. — Dupa aceste Maiestatile Loru au pornitu spre palatiulu regalu din Bud'a. In trasur'a prima au ocupatu locu Regele *Carolu* de-a drépt'a Imperatului, in a dóu'a trasura Regin'a cu dam'a de curte d-r'a *Romala*, in a trei'a adjutantiu monarchiloru Dnii *Cosim'a* si *Bar. Mondel*, apoi *Bar. Edelsheim-Gyulai*, ministrulu presiedinte *Tisza* etc. — Sér'a Maiestatile Loru dimpreuna cu A. S. *Mari'a Valeri'a* au cercetatu oper'a regala, unde in acést'a séra s'a representatu oper'a magiara „*Bánkbán*.“ — Maiestatile Loru au asistatu la actulu de-antâiu in logi'a de gala é' la alu doilea in logi'a „incognito“ si au ascultatu cu multa atentiune cantulu d-rei *Bartolucci* (Regin'a *Gertrud*) si a dnei *Maleczky* (*Melinda*). — Dupa alu doilea actu s'a servitu tea in sal'a interióra a logei si apoi Maiestatile Loru au pornitu la gara, unde au fostu asceptate de unu publicu numerosu si primite cu urári „Se traiésca!“ din partea junimei române. — Dupa câte-va minute Maiestatile Loru si-au luat remasu bunu dela Imperatoriulu-Rege, carele a sarutatu mân'a Reginei si a sarutatu si îmbracisiatu de dóue ori pre Regele *Carolu*.

Maiestatile Loru Regentii României suindu-se in vagonulu regalu au statu la feréstra si au conversatu cu Imperatoriulu-Rege pana la pornirea trenului, cându junimea româna i-au petrecutu cu urarea: „Se traiésca!“

Catedrala, Resiedintia si Seminaru pentru Dieces'a Gherlei. — In dilele trecute Escelenti'a S'a ministrulu r. u. de culte si instructiune publica *Aug. Trefort* a fostu in Gherl'a spre a se covinge despre lips'a cea mare ce are dieces'a acést'a de: baserica, catedrala, resiedintia episcopésca si seminaru. — Escelentiei S'ale Dlui ministru i-a fostu de-ajunsu tempulu de-abia câteva óre petrecutu in Gherl'a, spre a se covinge ca intru-adeveru tóte aceste trei edificii suntu de-o lipsa arânda si neamenavera; din care cauza dupa reintórcerea s'a la Budapest'a a tramisu pe secretariulu seu *Leóvey* in faci'a locului la Gherl'a, cá se caute locu pentru edificarea basericei catedrali, a resiedintiei episcopésce si a seminarului teologicu. — In primavér'a urmatóre se va si pune pétr'a fundamentala a basericei catedrale; dupa care indata va urmá edificarea resiedintiei episcopésce; si mai la urma apoi si a seminarului teologicu, care acum s'a mai largitu prin inchirierea pe 6 ani a edificiiu din dosulu localitatiei actuale, si care asié adausu mai corespunde incâtv'a cerintieloru.

Studente romane. La concursulu pentru esternatu in spitalele Parisului s'au presentatu 347 candidati, dintre cari 6 femei: 4 de nationalitate rusa, 1 româna si 1 turca.

Musicalia. In Bucuresci s'a înfiintiatu sub numirea „Buciumulu“ o societate cu scopulu de a cultivá music'a. In fruntea ei este dlu *Titu Maiorescu*.

Aniversarea a XXI. a societatii literaria „Junimea“ fundata in Jasi, de dnii *Maiorescu*, *Alexandri*, *Iacovu Negruzzi*, *Nicu Gane*, *Carp* si alti literati, au fostu serbata prin unu banchetu datu in hotelulu *Traianu*. La acestu banchetu mai toti membrii societatii, in frunte cu dnii *Alexandri* si *Maiorescu*, au luat parte.

† **Adam Rescoviciu** posessoru in Nim'a, representante viril. comitatensu si supralocotenente c. r. in retragere, a repausatu in 58-le anu alu vietiei si 11-le alu fericitei casatorii — deplânsu de soçi'a s'a *Paulin'a n. Popu* si fiulu seu *Milanu Oliveru* precumu si de alti consangeni, amici si cunoscuti. — Fiá-i tierin'a usióra si amentirea benecuventata!

Proprietariu, Redactoru respundietoriu si Editoru: **Niculae Fekete Negrutiu.**

Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu in Gherl'a.